

МАКЕДОНСКИ ДУХОВЕН НЕПОКОР

По повод 40 години од возобновувањето на Охридската архиепископија во лицето на Македонската православна црква и 240 години од нејзиното укинување во 1767 година, се осврнуваме на трновитиот пат на нашата Црква, која преживеа и сè уште доживува многу црни премрежија, кои се предизвикани од домашни одродници и од странски пропагатори.

Во тоа вековито опстојување се менувале многу странски пропагандни политики, но благодарение на вербата на македонскиот народ и на православните верници, МПЦ успеала да се издигне од пепелта и да продолжи со својата мисија, која на овие простори ја донел Свети Павле, а Свети Климент Охридски го продолжил неговото дело и верата кон Исус Христос, еднородниот жив Бог, чие распетие значи светлина за македонската нација и нејзината долговековна историја.

**БРОЈОТ НА
АРХИЈЕРЕЈИТЕ ВО
НАШАТА ЦРКВА
СЕ УМНОЖИ**

Пишува: Кокан СТОЈЧЕВ

НЕГОВАТА БИОГРАФИЈА, ГЛАВНО, МОЖЕ ДА СЕ ПОДЕЛИ НА ДВЕ ЦЕЛИНИ, ЕДНАТА Е ПОВРЗАНА СО СВЕШТИНИСУВАЊЕТО, А ДРУГАТА ЗА АРХИЈЕРЕЈСКАТА ДОБЛЕСНА ЗАДАЧА И МИСИЈА - ПОГЛАВАРОТ Г.Г. АНГЕЛАРИЈ

МОРАЛНОСТА Е ДИГНИТЕТ

На 31.10.1967 година, во скромни услови, во манастирот "Горни Св. Илија" во с. Бањани било формирано Богословско училиште. Десет години подоцна, на 8.12.1977 година, бил формиран Теолошкиот факултет. Од 1958 година до 1981 г., кога блажено се упокојува Архиепископот Доситеј, биле реновирани или изградени околу 200 манастири или цркви. Во Скопската епархија 39, Преспанско-битолската 39, Злетовско-струмичката 36, Дебарско-кичевската 22, Полошко-кумановската 21, Повардарската 7, Американско-канадската 19, Австралиската 20 и во Западна Европа 2. На 20 мај 1981 година, на 75-годишна возраст починал Архиепископот Охридски и Македонски Г.Г. Доситеј.

По заминувањето на блажено упокоениот Архиепископ Г.Г. Доситеј во Небескиот Ерусалим, на негово место доаѓа вториот поглавар на МПЦ Г.Г. Ангелариј, кој наследи стабилна црква, но која морал да ја надогради. Затоа одговорноста со раководењето на МПЦ била уште поголема, иако сенката на Г.Г. Доситеј била постојано присутна во душата на верниците, на свештениците и на архијерејите.

Неговото Блаженство Г.Г. Ангелариј бил многу скроман, одговорен и морален поткован човек. Тоа, пред сè, доаѓа оттаму што долго време бил парохиски свештеник, а по својата богољубивост и трудољубивост го препознавале многу прилепчани, каде оставил голема трага. Неговата биографија, главно, може да се подели на две целини, едната е поврзана со свештенисувањето, а другата за архијерејската доблесна задача и мисија.

Според отец Славко Пројковски, долгогодишен најблизок соработник и поранешен секретар на САС на МПЦ, Неговото Блаженство Г.Г. Ангелариј бил човек кој континуирано живеел, растел и созревал со свештенисувањето во Македонија. Тој многу бил близок со животворноста на МПЦ, а како парохиски свештеник бил познат како морален свештеник, кој многу се придржувал до вредностите на канонските правила. Кај него не постоел двоен национален морал, кој по војната го експонирале некои свештеници. За него постоеле само македон-

Поглаварот Г.Г. Ангелариј бил човек кој растел и созревал со свештенисувањето во Македонија. Тој многу бил близок со животворноста на МПЦ, а како парохиски свештеник бил познат како морален свештеник, кој многу се придржувал до вредностите на канонските правила.

За време на проповедите Г.Г. Гаврил бил краток, едноставен, поучлив, но и секогаш разбирлив, бидејќи барал да не се соблазнуваат верниците. Тој е првиот македонски архијереј кој ја обновил древната традиција - фрлање крст во реката Вардар.

Во ораторството беше ненадминат и секогаш на официјалните документи и соопштенија на МПЦ не се срамеше да се потпишува: Архиепископ Охридски и Македонски Г.Г. Михаил.

скиот народ и татковината. Од овој аспект тој бил идеален кандидат за архијереј (владика).

"Ангелариј ја прифати поканата на Синодот на МПЦ и прво беше замонашен, а во 1975 година беше хиротонисан за владика. Од канонски аспект нема пречки, дури и српскиот патријарх Герман има иста судбина, исто така, и тој беше свештеник. Но, за Г.Г. Ангелариј свештенисувањето беше предност, бидејќи многу добро ја знаеше Црквата, го познаваше народот и беше близок со верниците", објаснува отец Пројковски.

По станувањето Архиепископ на МПЦ, Г.Г. Ангелариј го ракоположил епископот Тимотеј, кој денес е митрополит Дебарско-кичевски. Но, прашањето за зацврстување на Синодот на МПЦ многу по-

ДЕДОТО ГАВРИЛ ЈА ПРЕВЕДЕ БИБЛИЈАТА, ПРОЦЕС КОЈ ПОЧНАЛ ДА СЕ ОДВИВА ВЕДНАШ ПО ОСЛОБОДУВАЊЕТО СО ПЕЧАТЕЊЕТО НА АПОСТОЛОТ (НЕДЕЛНИ И ПРАЗНИЧНИ АПОСТОЛИ, КАКО И АПОСТОЛИ ЗА РАЗНИ ЦРКОВНИ ПОТРЕБИ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК)

рано е покренато.

"Уште во шеесеттите години на минатиот век беа хиротонисани неколку епископи, по првите тројца ракоположен беше Горазд, па Петар, а со Тимотеј состојбата во Синодот беше јасна. Тоа значеше квалитет, а не бројност", истакнува отец Пројковски.

"Тој знаеше што е власт. Тој знаеше што е партија, комунизам, општествено уредување. Меѓутоа, поради тоа не манифестираше страв. Ангелариј имаше некоја посебна енергија, постојано да се дружи и да проповеда со народот и да биде меѓу свештениците. Но, секогаш се противеше свештениците да бидат 'раскашани', да прават недоследности итн."

Тоа што го барал вториот поглавар на МПЦ било плод на неговата долгогодишна работа како парохиски свештеник, а за тоа време бил добитник на неколку врвни црковни одличја. Во неговата биографија е забележано дека е учесник на Првиот црковно-народен собир во 1945 година. Но, животниот пат му згаснува ненадејно, на 15 јуни 1986 година загина во сообраќајна незгода, враќајќи се од службено патување, на патот Прилеп-Скопје, кај Дреновската клисура.

МОЛИТВИ И БОГОСЛУЖЕНИЈА

Неговото Блаженство Г.Г. Гаврил го завештил своето дело - преводот на Светото писмо Библијата, потоа формирањето на Богословскиот факултет, доиз-

градбата на Архиепископскиот соборен храм "Св. Климент Охридски" во Скопје, возобновувањето на црквите и на манастирите итн. Во оваа рамка се насочени животот и делото на дедото Гаврил, третиот Архиепископ Охридски и Македонски, кој бил еден од најголемите високи црковни великодостојници.

"Дедото Гаврил многу ретко зборуваше за своето детство - велат неговите најблиски соработници - а во неговите спомени често свое место наоѓаа скопските храмови 'Св. Петка', 'Св. Богородица' и 'Св. Мина', каде ги минувал младешките години, посветен на молитви и на божји богослуженија".

Како одличен студент тој бил поткрепен со едногодишна стипендија која му ја доделила скопската општина, а наставници по веронаука му биле Руси. Но, поради смртта на татко му не можел да ја оствари својата желба, затоа тој ѝ се оддал на лингвистиката. Во 1936 г. дипломирал на Филозофскиот факултет во Скопје, одсек Германистика и славистика. Оттогаш па сè до смртта тој цели 30 години му се посветил на учебникарството и на просветителството.

Осврнувајќи се на делото на Г.Г. Гаврил, повторно ќе се вратиме на неговата животна желба преводот на Библијата, процес кој почнал да се одвива веднаш по ослободувањето со печатењето на Апостолот (неделни и празнични апостоли, како и апостоли за разни црковни потреби на македонски јазик). Издавач на ова дело бил Иницијативниот одбор за организирање на МПЦ. Во 1967 г.

излегол од печат Новиот завет. Кон крајот на 1977 г. му починала сопругата, а отецот Горѓи бил повикан од Неговото Блаженство Г.Г. Доситеј, возобновителот на Охридската архиепископија, односно на МПЦ, да прими епископски чин. Но, кандидатот отец Горѓи Милошев го условил стапувањето во архијерејскиот ред со отворање Богословски факултет, кој бил една од неговите задачи или идеи. Тоа го направил затоа што факултетот има посебна важност за Црквата. За таа цел кон крајот на декември 1977 г. бил формиран Богословскиот факултет, чиј долгогодишен декан бил Г.Г. Гаврил. За седиште на Факултетот бил определен манастирот "Св. Јован Крстител" во Капиштец, во Скопје. Од тогаш до денес од овој Факултет излегле повеќе дипломирани теолози. Инаку, монашењето било извршено во архиепископскиот резиденцијален манастир "Св. Горѓи" во Скопје, а го привеле митрополитот Кирил и Јероѓаколот Дамаскин. Наречението на новоизбраниот архијереј, со монашко име Гаврил, се извршило на 24 декември во црквата "Св. Горѓи" во Чаир, во Скопје. Со сослужението чиновначствувало Неговото Блаженство Архиепископ Охридски и Македонски Г.Г. Доситеј, како и митрополитите Кирил, Ангелариј и епископот Горазд. Тој бил седмиот по ред хиротонисан епископ по обновувањето на Охридската архиепископија - МПЦ (Доситеј, Наум, Климент, Методи, Кирил, Горазд и Гаврил). По тој повод, тогаш Архиепископот Доситеј го најавил како "Таинствен" архијереј, според бројот седум кој ја симболизира таинственоста на Црквата. Според тоа, Црквата нема да го изгуби значењето, таа ќе постои и натаму, биле зборовите на поглаварот Доситеј. На 29.1.1978 г. Гаврил бил интронизиран во Повардарски митрополит. Претставувањето на новиот архијереј се случило во соборниот храм "Св. Пантелејмон" во Велес. Доаѓајќи на служба во оваа епархија се соочил со извесни тешкотии како, на пример, недостиг на свештеници, разурнати храмови, како и потребата за возобновување на православната религија во некои црковни општини каде што навлегувале други верски заедници. Тој најнапред ја осветил новоизградената црква "Св. Кирил и Методиј" во селото Еднокуќево, Струмичко (10.5.1981), потоа ја осветил управната зграда со крстилница при црквата "Св. Богородица" во Велес (21.9.1981), црквата "Св. Кирил и Методиј" во селото Борисово итн. Неговото Блаженство Г.Г. Гаврил го востолчил сегашниот Архиепископ Стефан во Брегалнички епископ. Оваа судбина го следела и на 4.10.1986 година кога во катедралниот храм "Св. Софија" во Охрид, со тајно гласање, претставниците на Изборниот црковно-народен собир го избрале Гаврил за трет поглавар на МПЦ. Дедото Гаврил често служел во црквите, но им забележувал на младите свештеници, кои не се придржувале до пропишаните богослужби. За време на проповедите Г.Г. Гаврил бил краток, едноставен, поучлив, но и секогаш разбирлив, бидејќи барал да не се

соблазнуваат верниците. Тој е првиот македонски архијереј кој ја обновил древната традиција - фрлање крст во реката Вардар за време на празникот Богојавление. Следната година, на 12.8.1990 г., Архиепископот Гаврил во сослужение на сите членови на Светиот синод на МПЦ и бројно свештенство го осветил архиепископскиот соборен храм "Св. Климент Охридски" во Скопје. На 15.8.1990 г. поглаварот на МПЦ, Г.Г. Гаврил заминал за Љубљана каде што во печатницата "Љубљанско дело" во Словенија ставил потпис на последната суперревизија, неговото живот но дело, кое цели 50 години го преокупирало, станува збор за Библијата која била отпечатена во 10.000 примероци. На 18 октомври истата година бил промовиран македонскиот превод од Библијата. Во однос на прашањето за односот на МПЦ кон другите православни сестрински цркви Архиепископот Гаврил не бил индиферентен, туку напротив се залагал за решавање на проблемот, но по пат на братољубив дијалог. Набрзо потоа дедото Гаврил поднел оставка, барем таква е официјалната забелешка, но од 1993 г. до неговата смрт во 1996 г. се повлекол во осамување.

"ПОМАЛ ОД МАКОВО ЗРНО"

Неговото Блаженство Г.Г. Михаил, го паметат по неговото ораторство, кое секогаш го издигнувало над сите архијереји. Бил начитан и образован човек, иако не сакал да ги чита своите богослужбени слова (пораки), но затоа умеел да влезе под кожа, да се втрени во душата на македонскиот народ, кој кроце по кроце доживеа заедно со него да ужива во плодовите на независноста на Република Македонија.

"Има моменти кога човек не може да зборува. Моето срце е полно со чувство на одговорност. Но, само едно ќе кажам, сам не значам ништо без моите браќа архијереји - митрополити на Македонската православна црква. Јас без нив сум обична нула. Само со бројката шест јас значам нешто. Верувам дека во најскоро време бројот на архијерејите во нашата Црква ќе се умножи зашто стадото ни е големо, а пак овчари сме малкумина. Господ нека ни помага".

Неговата максима сите ја сфатија, бидејќи го возобнови работењето на Синодот на МПЦ, но истовремено ги слушал своите браќа за да придонесе во нивниот растеж, а уште повеќе за сплотеноста во Црквата. Затоа, по чин бил највисок во јатото, но и "помал од маково зрно", бидејќи соборски ги донесувал значајните одлуки за животворноста на МПЦ. Поради тоа, досега е ненадминат и секогаш на официјалните документи и соопштенија на МПЦ не се срамел да се потпишува: Архиепископ Охридски и Македонски Г.Г. Михаил. По основното образование, тој во 1927 г. се запишал на Битолската богословија. Во 1932 г. заминал на студии во Белград на Бого-

АРХИЕПИСКОПОТ МИХАИЛ ГО ВОЗОБНОВИ РАБОТЕЊЕТО НА СИНОДОТ НА МПЦ, НО ИСТОВРЕМЕНО ГИ СЛУШАШЕ СВОИТЕ БРАЌА ЗА ДА ПРИДОНЕСЕ ВО НИВНИОТ РАСТЕЖ, А УШТЕ ПОВЕЌЕ ЗА СПЛОТЕНОСТА ВО ЦРКВАТА (ОД ЛЕВО) МИТРОПОЛИТ ГОРАЗД, ДЕДО МИХАИЛ И МИТРОПОЛИТ ПЕТАР

словскиот факултет, кој го завршил во 1936 г. За време на Втората светска војна бил парохиски свештеник во штипската соборна црква "Св. Никола". Учествовал во народноослободителната борба, а при крајот на војната бил коптиран за член во АСНОМ. Заедно со протојерејите Кирил Стојанов и Никола Апостолски го организирале одржувањето на Првиот црковно-народен собор во Скопје на 3, 4 и 5 март 1945 г., на кој присуствувале 300 учесници, свештеници и мирски лица. Набрзо потоа, поради цврстите идеи за национална, социјална и духовна слобода на македонскиот народ, тогашната власт го лишила дедото Михаил од слобода и го осудила на затворска казна. По шест месеци бил ослободен, но во 1948 г. повторно бил уапсен, осуден на 5,5 години затворска казна. Од него било барано да се откаже од свештеничкото служење, но тој останал непоколеблив и продолжил да служи како свештеник во Скопје. Во 1966 г. бил испратен во Австралија. Од таму се вратил при крајот на 1970 г. и бил назначен за ректор на Македонската православна богословија, каде предавал англиски јазик, омилитика и пастирско богословие. Во 1972 г. бил генерален секретар на Македонската архиепископија. Зборувал англиски, француски, руски, а се служел и со повеќе живи класични јазици. За архијереј бил хиротонисан на 25.12.1988 г. Изборот за архиепископ на нашата света црква го затекнал како епархиски архијереј, Митрополит повардарски. Во 1993 г. дедото

Михаил бил избран за Архиепископ.

"Штом по Божја промисла македонскиот народ доби сопствена држава требаше да се докаже дека овој народ има своја државотворност, има своја историја, има своја црква. И тогаш, Бог ни го испрати гласноговорникот и го постави за поглавар на Светиклиментовиот трон, најмоќниот оратор и беседник од поновата историја, Архиепископот Михаил", истакнува Ратомир Грозданоски.

Неговото Блаженство Г.Г. Михаил бил надлежен и за Американската епархија. Таму успеал да ги надмине сите спорови, а Американско-канадската епархија заживеала со полн црковен живот. Тој умеел да ги истрпи и да ги придобие сите, бил духовна роска. Таму ниту еден човек не бил исфрлен надвор од црквата. Но, дедото Михаил не успеал да отпатува во Австралија, бидејќи не сакал да биде пречекан од едни, туку од сите Македонци - верници. Во 1999 година заминал кротко во Небесното царство. А, негов наследник е Архиепископот Охридски и Македонски Г.Г. Стефан.

(Крај)

Од следниот број ексклузивно - Правата вистина за корените на Македонија и на Македонците, преку нивните ликови